

ОДНОСКЛАДНІ РЕЧЕННЯ АПЕЛЯЦІЇ В ЕПІСТОЛЯРІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Надія Вітрук

*кандидат філологічних наук, асистент кафедри історії та
культури української мови Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
n.l.vitruk@gmail.com*

Епістолярна література (епістолярій) охоплює твори, що мають форму листа чи послання, адресовані зазвичай відомим культурним, державним і громадським діячам, письменникам, митцям, ученим, рідним та близьким людям. Традицію повідомляти того чи того адресанта про нові події, висловлювати власні почуття, думки, погляди, навіть настрої започаткували ще давньогрецькі філософи. З плином часу листування набуло популярності й, як результат, сприяло появі епістолярної спадщини – безцінного джерела на роки зафіксованих і, безумовно, суспільно значимих подій та фактів з приватного життя окремої особистості.

Епістолярна спадщина Лесі Українки надзвичайно багата, бо налічує понад 750 листів, написаних найріднішим людям і найближчому літературному оточенню (письменникам, критикам, громадським діячам) [1, с. 424]. Відповідно до правил оформлення та структурної організації кожен лист письменниці починається зі звертання, загалом представленого у вигляді односкладного речення апеляції, напр.: *Люба мамочко!; Мила моя Лілія!; Високоповажний пане!* Наявність звертань – одна з головних рис епістолярію, адже „епістолярний стиль здійснює апелятивну функцію мови, що полягає у звертанні до адресата з бажанням увести його в коло певних подій, поінформувати про щось, викликати почуття, співзвучні з емоційною настроєністю автора” [3, с. 175].

Зважаючи на тональність та адресата мовлення, вжиті Лесею Українкою односкладні речення апеляції передають насамперед:

1) увічливість, шанобливість, поштивість, напр.: *Шановний добродію!; Високоповажний добродію!; Вельмишановний пане!; Високошановний Михайле Петровичу!; Вельмиповажний добродію!;*

Дорога і шановна товаришко!; Шановний добродію, дорогий учителю!; Високоповажна пані Ольго Федорівно!;

2) товариськість, приязність, дружність, напр.: *Дорога товаришко!; Товаришко люба!; Дорога моя товаришко!; Шановний друже!; Любий, далекий лотосовий квіте!; Любий, найлюбіший чарівний квіте!* (до Ольги Кобилянської);

3) відданість, ніжність, турботливість, напр.: *Милая мамочко!; Дорога мамочко!; Люба моя мамочко!; Любі мої папа й мама!; Милий Миша!; Михайлику мій любий!; Кохані мої дядьку та дядино!; Дорога тіточко!; Радочко, люба моя сестричко!; Дорога моя люба Олесю!; Любая Лідочко!; Люба Дориночко!; Любі мої!; Всі мої любі та милі!; Любі мої родичі!;*

4) внутрішню родинну теплоту, ласку, співчутливість, напр.: *Любий Микосю!; Мила моя молоденька кна-кна!; Люба Лілічко!; Лілеєнько!; Лілесенько моя!; Лілея моя лілейная!; Лілічко, серце моє!; Люба моя Лілесенько!; Лільчику мій дорогий!; Моя маленька Радю!;*

5) фамільярність (зрідка) як спосіб підкреслити невимушеність приятельських стосунків, напр.: *Люба, мила Гусінько!; Бідненька моя товстенька Лідочко!; Дорогий Радочку!; Любий Пуцю!; Дорогий Ліцику!; Дорогий мій Олег!* (до сестер); *Любий мій чорненький хтось!* (найменування до О. Кобилянської за кольором волосся).

Особисті та ділові листи Лесі Українки фіксують не прості за будовою, а переважно поширені односкладні речення апеляції. Означення *любий, дорогий, милий, шановний*, також присвійний займенник *мій* та здрібніло-пестливі суфікси у головному члені речення відтворюють особливі внутрішні почуття письменниці, її стосунки у родинному і літературному оточенні.

Список використаної літератури

1. Українка Леся. Зібрання творів. У 12 т. Т. 10. Листи (1876–1897) / упорядкув. В. Яременка. Київ: Наук. думка, 1978. 543 с.

2. Українка Леся. Зібрання творів. У 12 т. Т. 11. Листи (1898–1902) / упорядкув. та прим. О. Білявської. Київ: Наук. думка, 1978. 478 с.

3. Українська мова: енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін. 2-е вид., випр. і доп. Київ, 2004. 824 с.